

المختصر في صفة الحج

**Kuntaala surun hiji mankutu
kan.**

Kuntaala surun hiji mankutu kan.

Tanu be Ala ye duniya bee tigi, seli ni kisi b'an ka Nabijuman Mamadu kan, an'a somogow n'a dijegogonw bee.

O temenen ko:

Ni ye bataki kuntaalasurun do ye hiji mankutu kan, hijiden mago be jo min na an y'an banba o bangeli de kan.

An be Ala deli a k'a baara n ke alakama baara ye, a ka silame bee nafa n'a ye.

Silameya konofenw labaarali farajogonkan kanw na o donnibaa kulu.

Damine

A folo: baara mineli sarati :

Bato te mine Alakortalen yoro fo sarati fila ka dafa a la:

Dusukun jeyali: a k'a ke Ala kaman ani lahara don, Alakortalen ko:

﴿وَمَا أَمْرًا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ...﴾¹

" U ma yamaruya ni foyi ye f'u ka Ala batò kononanjeya la a le Ala ye u tilennen (silamaya) diine kan"¹. [bangenni suran: 5]

Kira fana ko neema ni kisi be a ye :

﴿إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى﴾.

¹ O koru: u nesilen a ma a n'a batoli, u ko donneen ka bo a tana bee ma. Saadi ka fasari (furaje 538)

" i k'a dɔn baara bæe be ɲaniya de bolo, fɛn be hadamaden bæe ye i ye min ɲaniya"²

Tùgùli kira kɔ a ka kumakan ni baara la, kira ko nɛema ni kisi b'a ye:

«مَنْ أَحَدَّثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ فَهُوَ رَدٌّ».

" ni mɔgɔ min ye ko kura sindi ni diine n la min t'a la, o be la segin".³ Bukari y'a màfile (2697) ani Musilimu (1718), nasirawere fe Musilimu kɔnɔ (1718):

«مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ».

" Ni mɔgɔ min ye baara dɔ ke min t'an ta ye o be la segin "⁴

A fɔlɔ: ɲaniyatayɔrɔw kiitiw:

ɲaniyatayɔrɔw: o ye kira ye yɔrɔ minnu dansigi nɛema ni kisi b'a ye ɲaniya ka tà yen mɔgɔ min b'a fe ka hiji wali umura ke.

Ni mɔgɔ min temena a dɔlakelen fe hiji wali umura taali kama: ɲaniya tàli be diyagoya a ka yen, temeli te dàgà a ye o yɔrɔ kan k'a sɔrɔ a ma ɲaniya tà.

Ni mɔgɔ min ka surun makan dugu la ka teme ni yɔrɔkofɔlen ninnu kan: o ka ɲaniya be tá a ka yɔrɔ la; a b'a tà yen hiji ni umura kama.

² Bukari y'a màfile, hake (1) la, ani Musilimu hake (1907) la.

³ Bukari y'a màfile, (2697) hake la, ani Musilimu (1718) hake la.

⁴ Musilimu y'a màfile, (1718) jàte la.

Min ye makan d̀̀g̀ulenw ye ani a sigibagaw: olu be hiji ̀̀aniya t̀̀a makan k̀̀nɔ, min ye umura ye: u be bɔ ka taa lahɔrɔma yɔrɔ kɔfɛ ka ̀̀aniya t̀̀a yen, i n'a fɔ yɔrɔ la min be weele ko tani-imu o n'a ̀̀ɔgɔnnaw.

Ni mɔgɔ min kera pankurun k̀̀nɔ: o b'a ka ̀̀aniya t̀̀a ̀̀aniyatayɔrɔ fan na, a b'a laben ka naamufini don ka kɔ a yɔrɔ ̀̀ɛ, n'a seera a fanfela la a be ̀̀aniya t̀̀a teliya boloma, yakaruyali tɛ d̀̀g̀a a ye fo pankurun ka j̀̀gin pankurunso la, bolomasigi be d̀̀g̀a a ye a ka Ala lamineli kumaden fɔ ka kɔn ̀̀aniyatayɔrɔ ̀̀ɛ temeli ̀̀esiran kama a kana ̀̀ine a kɔ; pankulu teliyakoju.

A filanan: hiji nɔɔniyaw, an'a kiitiw :

Hiji ye nɔɔniya s̀̀b̀a ye: daamu, kelenya, ani kalansoli.

Daamuhiji de y'a la fusamanci ye min ma na ni bagan ye, o ye: ka umura ̀̀aniya t̀̀a hijikalo k̀̀nɔ, ka alikaba munumunun ka safa ni mariwa cɛ taama ka bɔ naamufini na, o kɔfɛ a be hiji ̀̀aniya t̀̀a o sankelen k̀̀nɔ.

Kelenyahiji : a ka hiji dɔrɔn ̀̀aniya t̀̀a, n'a seera makan d̀̀g̀u k̀̀nɔ, sunna do a kan ka ǹ̀li munumununli kɛ alikaba la, a tɛ dɔ bɔ kunsigi la a t'a di, a tɛ bɔ a ka naamu fini la, a be to ten f'a ka sitane bonyɔrɔkunbaba kerun selidon. N'a ye hiji safa ni mariwa cɛ taama yakaruya ka taa Ala ka so munumununli keli kɔfɛ baasi tɛ o la.

Kalansolihiji: o ye ka umura ni hiji ɲaniya tà ɲɔɔɲɔn fɛ, a b'a fɔ: (n y'i lamine ne ma umura ni hiji la).

Kalansolihiji kebaa ni kelenyahiji kebaa be ta ye kelen ye, fo n'a kera kantigeli be Kalansolihiji kebaa kan, fen te kelenyahiji kebaa kan.

A filanan: naamufini mankutu n'a kiiti:

Ninnu dàgàlen naamufini dònbagaya ye:

Koli, o ye sunna gelen de ye ce ni muso kan hali min be laada ani bangejoli la.

Sumadiyali ni a be sumadiyalan min sɔɔ latikolon tulu la wali o n'a ɲɔɔɲɔnnaw a kunkolo n'a bɔnbɔnsi la. Min ye muso ye latikolon te dàgà a le ye kasaduman be min na; yaasa walicew kana a kasa sàma.

Naamufini donni, o ye taafe ni dolokijan ye, sunna don a ka ke jeman jelen fila ye wali kura. Doloki dàgàlen muso ye min mana a diya k'a sɔɔ màsiri t'a la, fo n'a kera a b'a yɔɔɔmanjanya ɲeda datugulan ni tegedatugulan fila la, a b'a ɲeda n'a tegekanfila datugu ni olu fila tàna ye.

ɲaniya tàli seli kɔfe o dàgàlen do, a kera fàrida seli ye wali nafila, diyagoya te.

A b'a fɔ: (ne ma n y'i lamine umura la) n'a bena umura de ke, wali (ne ma n y'i lamine hiji la) n'a bena kelenyahiji de ke, wali (ne ma n y'i lamine umura ni hiji la) n'a be na Kalansolihiji ke.

Mɔgɔ min b'a fɛ ka ɲaniya tà n'a siranen fɛ ɲe min b'a bàli a ka hiji dafali la, a dàgàlɛn a ye ka sarati ta ɲaniya tà waati, a b'a fɔ: (...ni bàliko dɔ ye n bàli dàgàli bɛ kɛ n ye o yɔrɔ la) n'a y'o sarati tà ko fɛn y'a bàli k'a ka hiji dafa dàgàli bɛ kɛ a ye wa foyi tɛ kɛ a kan.

O kɔfɛ a bɛ lamineli caya: (n y'i lamine yaa ne ma n y'i lamine, n y'i lamine farankan tɛ i la n y'i lamine, tɔnun ni nɛɛma b'i ye ani mäsàya farankan tɛ i la), cɛ b'a kan kɔrɔta n'a fɔli ye, o cogoyala muso fana; ni walicew t'a kɛrɛfɛ. A ka kan ɲaniya tabaa ye a ka lamineli caya kɛrɛnkɛrɛnɛnya la waatiw ni lahalayaw yɛlɛma waati i n'a fɔ a kɔrɔtali tintin sanfɛ, wali a jìgìnin yɔrɔmajiginnen na, wali su ni tile donni.⁵

Lamineli dàgàlɛn do umura la k'a damine ɲaniya tàli la ka taa see alikaba munumununni daminɛni ma, hiji la k'a damine ɲaniya tàli la ka taa see sitanɛ bonni ma selidon.

⁵ Mɔgɔ ka ni kumakan n kɔrɔ: (n y'i lamine) o kɔrɔ jaabili boloma e Ala ye yaa ne tigi, ɲɔgɔn kɔ, wa a kɔrɔ ye hadamaden ka a tigi jaabi k'a bàto. " Tɔnun ni nɛɛma b'i ye ani mäsàya" Tɔnu : o ye tɔnulen mankutuli de ye ni dafalɛnya ye kanun ani bonyali boloma, n'a taanikaseginna a bɛ kɛ màjàmuli ye. Ani nɛɛma: o ye Ala bɛ fusamanciya min kɛ a ka jɔn kan, k'a bɔ ɲinifen sɔrɔli la ani ko kɔnnen ɲɔntili. A ka kumakan (mäsàya) o kɔrɔ mäsàya y'i ta ye, Ala kɔrɔtalen dɔrɔn de ye mäsà ye sanuya b'a ye, a ka kumakan : (farankan t'i la) o kɔrɔ fɛn tɛ fàrà Ala kan a ka kɛrɛnkɛrɛnɛn kow la se ni fanga tigi, ka bɔ a mankutu dafalɛnw na a bɛ o la mäsàya danbeyali a kelen ye ani dannɛni ani taasi ni a ka Alaya ye. Dɔnnibaa Useyimini ka diine kunnafoni n'a ka bataki farapɔgɔnkan kuntaalasurunya boloma (96/22)

Ƴerekolɔsi be waajibiya ɲaniyataɓaa kan a kana bin ɲaniya tàli kɔfe tàna dɔw la min be dàgali k'a ye k'a ka ɲaniya cen.

A naaninan: ɲaniya tàli kɔfe tànaw.

ɲaniya tàli kɔfela tànaw ye:

Si dili ye wali dɔ bali a la wali a boɓɓtili, a kera a fari fan wo fan ye.

Sonni bee tigeli wali damado senfila wali tegɛfila la.

Kunkolo datuguli min be nɔɔ a la, i n'a fɔ: fugulan, ani kundatugulan, ani jalamugu, ani fini dali a kunkolo kan, wali finikunkurun, wali birifini, wali karitɔn, o n'a ɲɔɓɔnnaw min dabɔra kun datuguli kama. Ni kerɛnkerenna ce de ye mùso te don a kɔɔ.

fini donni min be laben farikolo kecogo kama; n'a kecogo ye ladala, i n'a fɔ: fini kalannen, ani kurusiw, ani dulokiw, ani sendoma finiman n'a goloman. Ni kerɛnkerenna ce de ye mùso te don ni kɔɔ; a le be bali min na:

Ƴeda datugulan wali nundatugulan min bolen ɲedadatugulan fe, ɲeda datuguli be waajibiya a kan walicew ɲekɔɔ ni làdala ɲedatugulan ye; hali ni datugulan n magara a ɲeda la, a sariyalen te ka jala bila a kunkolo kan -o n'a ɲɔɓɔnw- ɲedatugulan see baliya kama a ɲeda la; A dàgali dalilu tanyali kama.

Bolomadon donni a tɛgɛfila la, tɛgɛfila suturali be waajibiyi a kan walicew jɛkɔɔ n'a donni ye a ka fini kɔɔ.

Latikolon munni fini na, wali naamufini na.

Gerɛnkan felefen fàgàli, wali a feleli hali n'i m'a faga.

Maminɛ, a yere ye wali mɔgɔwereɛ.

Furusirili.

Seeli muso ma lèbu tàna sira fɛ; i n'a fɔ dasumusumu, ani magarɔgɔnya daamuta sira fɛ.

Kafɔrɔgɔnya, o ye seeli ye mùso lebu ma.

A duurunan: alikaba munumununni kecogo.

Ni ŋaniya tabaa donna lahorɔmamisiri kɔɔ a kan ka a kinisen bila numansen jɛ ka misiri donni duwawu fɔ, lakalen kenɛman dɔ min nana o la: "ne ma i ka hinɛw bonda yele n ye" a be ni duwawu n fɔ a donwaati misiri fen wo fen kɔɔ, a kerɛnkerɛn te ni lahorɔma misiri dɔɔn ye.

N'a y'a lapini ka munumununni damine a b'a kaman bɔ, kamanbɔ kecogo: a k'a ka naamufini cemala don kinikaman kɔɔ ka fini kunkolo filana n da a numankaman kan, n'a tilala munumununni na a b'a ka fini segin ka taa kecogokɔɔ la ka kɔn munumununni jɛ; k'a d'a kan kamanbɔ dabɔra munumununni waati dɔɔn de kama.

O kɔfe a be gere faarafiman na, a be fara fo n'a kinintɛge ye k'a sumusumu, n'a sumusumuni ma

nɔɔɔya a ye a b'a fo n'a tege ye, n'a foli ma nɔɔɔya a ma ni tege ye a b'a fo ni fen ye min b'a bolo i n'a fo bere a kerɛfe wali ka kɔn a je, n'o ma nɔɔɔya a ma a b'a jesin fara ma k'a tege jesin a ma kɔriyali bolo ma a t'a sumusumu, min ka fusa a kana jɔɔɔndigi ke ka mɔɔɔw degun wa a be degun sɔɔɔ n'u ye.

A b'a fo fara foli wali kɔriyali waati ka taa ma:

(Ala ka bon).

O kɔfe kinifela makaranni ka alikaba bila a numanfela la, n'a seera yamanijamana toloman yɔɔɔ la a b'o fo k'a sɔɔɔ a m'a sumusumu, n'o ma nɔɔɔya a ma a kana jɔɔɔndigi ke, a be kɔriyali to yen.

A be foli ke yamanijamana toloman ni farafiman ni jɔɔɔn ce: (an tigi dili ke anw ma puman na duniya kɔnɔ ani puman lahara i k'an kisi tasuma jankata ma).

Tuma wo tuma a be teme farafiman na a b'a tege kɔri ka taa a ma k'a fo: (Ala ka bon)

A ka munumununni to la a be fen fo min y'a diya k'a bo Alakosuma ni duwawuw la ani kurana kalan.

Sunna don a k'a sen curancuran munumununni saba folo dɔɔɔn na, sen curancuran: o ye teliya de ye taama la min na sen paaraje be surunya, min ye munumununni to naani ye sen curancuran te o la, a be taama i n'a fo laadala a b'a ke cogomin.

N'a ye munumununni dafa a be taa iburahima jɔɔɔɔ la ka Ala ka haya kalan:

﴿...وَاتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى...﴾

{...aw ka iburahima jɔyɔɔ mine k'a ke seliyɔɔ ye...}, [Misimuso kofɔ suran 125]. O kɔfe a be jɔ fila seli a kɔfe n'o nɔɔyara, n'o ma nɔɔya a mana Mìsiri fan min sɔɔ a be seli yen, fatiha kɔfe jɔkofɔɔ la a be kurana fanwere kalan:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾

{ a fɔ yaa aw makan kafiriw } [Kafiriw kofɔ suran: 1] jɔkofilanan la a be Ala kumakan fan were kalan fatiha kɔfe:

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾

{A fɔ o de ye Ala ye a kelen pe do}. [Kɔnɔnanjeya suran:1]

A wɔɔɔnan: taamayɔɔ wale kecogo.⁶

N'a tilala munumununni ni jɔkofila la a be taa taamayɔɔ la, n'a surunyara safakulu la a be haya kalan: (i k'a dɔn safa ni mariwa kulu ye Ala ka taamasiyenw dɔ ye) o kɔfe a b'a fɔ: " n b'a damine yɔɔ la Ala y'a fɔli damine yɔɔ min na".

﴿إِنَّ الصَّغَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ...﴾

{ I k'a dɔn safa ni mariwa kùlu ye Ala ka taamasiyenw dɔ ye...} O kɔfe a b'a fɔ:

﴿أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ﴾

Ala y'a damine min na n b'a damine o la"⁷.

⁶ Taamayɔɔ: Safa ni mariwa kulu ni jɔgɔnce taama.

⁷ Musilimu y'a màfile, (1218) jàte la.

O kɔfɛ a bɛ yɛlɛn safa kulu kan fo a bɛ alikaba ye wali a fanfela a b'a jɛsin a ma, a bɛ Ala ka kelenya n'a ka bonya kumaden fɔ, a b'a fɔ: (ma foyi tɛ yen fo Ala a kelen do farankan t'a la, màsàya ni tànu y'a ta ye, a le de bɛ ko bɛɛ latigɛ, ma foyi tɛ yen fo Ala a kelen do, a y'a ka lahidu tiimɛ, a y'a ka jɔn demɛ, a kelen seera jamakulu la" a bɛ segin o kan siyen sàbà, ka duwawu kɛ uni jɔgɔncɛ.

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعَدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ»،
ثُمَّ دَعَا بَيْنَ ذَلِكَ. قَالَ مِثْلَ هَذَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

" ma foyi tɛ yen fo Ala a kelen do farankan t'a la, màsàya ni tànu y'a ta ye, a le de bɛ ko bɛɛ latigɛ, ma foyi tɛ yen fo Ala a kelen do, a y'a ka lahidu tiimɛ, a y'a ka jɔn demɛ, a kelen seera jamakulu la " ,o kɔfɛ a ye duwawu kɛ a fila ni jɔgɔncɛ. A y'ɔ jɔgɔn fɔ siyen sàbà⁸.

O kɔfɛ a bɛ jìgin ka bɔ safa ka taa mariwa a taamalen, n'a seera taamasiyen jɛ bingɛnɛ damine ma a bɛ boli, n'a seera a kuncɛmayɔɔ ma a b'a taama, musow ka boli ma sariya.

N'a seera mariwa kulu ma a sariya la a ye min ke safa a k'o kelen kɛ yen (kumasen 2).

O kɔfɛ a bɛ jìgin ka bɔ mariwa kulu kan ka taa safa ta la taama boloma, n'a seera taamasiyen jɛ

⁸ Musilimu y'a màfile, (1218) jàte hake la.

bingene damine ma a be boli, n'a seera a kuncemayoro ma a b'a taama.

O cogo la fo taanikasegin wolonwula ka dafa, a taali ka bo safa ka taa mariwa o ye kelen ye, a ka seginnin ka bo mariwa ka taa safa o ye filanan ye.

Alakosuma ni duwawu ni kalan min y'a diya a ka taama furance kono a be o fo.

A wolonwulana: kunsigi dili n'a tigeli kecogo.

Ni umura kela y'a ka munumununni n'a ka taama dafa a be waajibiya a kan k'a kunkolo di wali ka do b'a la ni ce do, sunna ye min ye, dili ni tigeli ka tali ke kunkolo fan bee la.

Kundili ka fusa ni do boli ye a la, fo n'a kera hiji waati surunyali ye ni kunsigi te se ka falen a furance kono, o dakun na do boli a la o de ka fusa.

Min ye muso ye a le be do b'a kunsigi la tekedenkonni kuncema hake la.

Min ye naniya ta baa ye kelenyahiji wali Kalansolihiji kama a le te fen bo a kunsigi la fo seli don sitanebonyoro kunbaba kerunnen kofe.

Ni cogoya la umura kebaa be tila a ka umura la, o cogoya la daamunhiji kebaa.

Hiji kecogo

A folo: hiji naniyali:

Mogo min b'a fe ka hiji sunna do a ka naniya ta fararogonkan don walahatile waati, o ye zili hija kalo tileseeginan ye yoro la a b'a fen ka hiji ke yoro min, n'a y'a soro a be makan wali ka kon

ɲaniyatayɔɔɔ ɲɛ, ni o tɛ a b'a tà ɲaniyatayɔɔɔ la a bɛ tɛmɛ min fɛ.

A ye min kɛ umura ɲaniya tà waati la a b'o kɛ hiji ta fana la; k'a bɔ koli ni latikolon ni seli la, a bɛ hiji ɲaniya tà ka lamineli kɛ, hiji lamineli bɛ i n'a fɔ umura ta, fo n'a kɛra a b'a fɔ hiji ta la: (n y'i lamine hiji la) a ka kumakan nɔ la (n y'i lamine umura la).

N'a siran bɛ lajarabiko dɔ ɲɛ min bɛ sɛ k'a ka hiji cɛn a dàgàlɛn a ka sarati kumakan fɔ ɲaniya tà waati, a b'a fɔ:(...ni bàliko dɔ ye n bàli dàgàli bɛ kɛ n ye o yɔɔɔ la) n'a ye saratikan n ta ko ko y'a bàli k'a ka hiji dafa dàgàli bɛ kɛ a ye wa fen tɛ a kan.

O kɔfɛ a bɛ lamineli caya: (n y'i lamine yaa ne ma n y'i lamine, n y'i lamine farankan tɛ i la n y'i lamine, tɔnun ni nɛɛma b'i ye ani màsàya farankan tɛ i la), cɛ b'a kan kɔɔɔta n'a fɔli ye, o cogoyala muso; ni walicɛw t'a kɛrɛfɛ. A ka kan ɲaniya tabaa ye a ka lamineli caya kɛrɛnkɛrɛnɛnyala waatiw ni lahalayaw yɛlɛma waati i n'a fɔ a kɔɔɔtali tintin sanfɛ, wali a jìgìnin yɔɔɔmajiginnen na, wali su ni tile donni.

Lamineli kumaden sariyalen do k'a damine ɲaniya tà la ka taa see sitanɛ bonni damineli ma selidon.

A bɛ waajibiya hijiden k'a yɛrɛ kɔlɔsi ka bɔ ɲaniya tɔnamako dɔ keli ma fo dàgàli ka kɛ a ye.

A filanan: mina sili:

O kɔfɛ sunna don a ye a ka taa mina tileseeginna don; a bɛ selifana ni lansara ni fitiri ni saafo ni fajiri seli yen; surunyali boloma k'a sɔrɔ a m'u farajɔŋkan; k'a d'a kan kira tun bɛ seli surunya mina, a tun t'u farajɔŋkan.

A sabanan : Arafa kɛnɛ jɔli ani muzidalifa kɛnɛ sili:

Ni tile bɔra arafa don tile kɔnɔtɔn na a bɛ bɔ mina ka taa Arafa, a bɛ jìgìn namira yɔrɔ la ka taa see tile jenkeli ma n'o nɔɔyara a ye, n'o tɛ fɛn tɛ a kan; k'a d'a kan namira yɔrɔ jìginni ye sunna de ye.

Ni tile jɛngɛna a bɛ selifana ni lansara seli jɔ fila fila, a b'u fila fàràɔŋkan kan gereli farajɔŋkan na i n'a fɔ kira y'a kɛ cogomin kisi b'a ye.

Seli kɔfɛ a b'a yɛrɛ sogola ni Alakosuma ni duwawu ye ani yɛrɛmajigin ka taa Ala ma se ni fanga tìgì, duwawu min y'a diya a bɛ o kɛ a tɛgɛfila kɔrɔtalen a jɛsilen kɔrɔn ma.

Kira ka duwawu fanba tun ye o donba n na kisi b'a ye: " ma foyi tɛ yen fo Ala a kelen do farankan t'a la, màsàya ni tànu y'a ta ye, a le de bɛ fɛn bɛɛ latigɛ".

N'a sɛngɛ na wa a màgo jɔra ka bàro kɛ n'a dijɛɔŋw ye ni bàro nàfamanw ye wali kalan min ka nɔŋkan a ma gafe nàfamanw na, kɛrɛnkɛrɛnɛnya la min bɛ tɔli kɛ Ala ka bonya n'a ka nili caya kan; o ka a ka jìgìsɛmɛ bonya o don o bɛ ja; o kɔfɛ a bɛ sɛgin ka taa yɛrɛkolon ma Ala ye a n'a weeleli, a b'a

jilaja tilebanwaati duwawu keli la, i k'a don duwawuw la fusamanci ye arafa don duwawu ye.

Ni arafa don tile binna a be taa muzidalifa yɔɔ la.

N'a seera a be fitiri jɔ sàba seli, ka saafɔ ke fila ye.

N'a jɔɔla seeli la muzidalifa kɔɔ fo su tilance kɔfe, a be seli ka kɔn a seeli je muzidalifa, a dàgàlen te ka seli yakaruya ka taa see su tilance kɔfe.

A be sɔ muzidalifa, ni fajiri seera a be fajiri seli jɔnna ni seliweeleli n'a jɔli.

O kɔfe a be taa lahorɔmayɔɔ taamasiyenyalen yɔɔ la, a be Ala kelenye n'a bonya kumasen fo ka duwawu ke min y'a diya fo fajirikene ka ci kɔsebe, n'a ma se ka taa o yɔɔ la a be duwawu ke a be yɔɔ min, k'a da kira ka kuman kan neema ni kisi b'a ye: " ne jɔra yan wa farajɔgɔnkan yɔɔ be ye jɔyɔɔ ye", Alakosuma ni duwawu be ke a jesilen kɔɔn ma a tegefila kɔɔtalen.

«وَقَفْتُ هَاهُنَا وَجَمَعْتُ كُلَّهَا مَوْقِفًا»

<< ne jɔra yan wa yan fan be ye jɔyɔɔ ye >>, Alakosuma ni duwawu be ke jesilen kɔɔn ma tegefila kɔɔtalen.

A naaninan: selidon baaraw:

Ni kene cira kɔsebe a be bɔ muzidalifa - ka kɔn tile bɔli je- ka taa mina, a b'a teliya muhasiri kɔ yɔɔ la.

N'a seera mina a be sitanebonyɔɔ kunbaba kerun, o ye laban min be makan fanfe. Ni bele

wolonwula ye ɲɔŋɔn kɔ, a kelen bɛɛ bɛ i ko tamaro kolo hake, a bɛ kibaru fili a kelen bɛɛ filili la.

O kɔfɛ a bɛ bagan kantige n'o ɲɔŋɔyara a ma.

O kɔfɛ a b'a kunkolo di wali ka dɔ bɔ a la ni cɛ don, dili de ka fusa, min ye mùso ye tigeli de sariyalen a le kan k'a sɔrɔ a m'a di.

N'a ye kerunni kɛ k'a kundi dàgàli kunfologo kera a ye, fɛn bɛɛ bɛ dàgà a ye fo muso.

O kɔfɛ a bɛ taa makan ka tagaɲɔŋɔfɛ munumununni kɛ o kɔfɛ ka hiji safa ni mariwa ɲɔŋɔn cɛ taama kɛ n'a y'a sɔrɔ daamuhiji kebaa do, wali kelenyahiji wali Kalansolihiji n'a y'a sɔrɔ a m'a a fila ni ɲɔŋɔncɛ taama kɛ a ka nàli munumununni kɔfɛ, a bɛ sɛ ka munumununni ni taama n yakayruya ka see su ma wali donfilanan k'a sanga a bɛ bɛn a ma cogo min.

A duurunan: Tashrīq tile sàbà baaraw.⁹

N'a ye kerunni kɛ ka dili kɛ ka munumununni kɛ ka ka kulu fila cɛ taama, fɛn bɛɛ bɛ dàgà a ye, wa fɛn bɛɛ dàgàra a ye hali a musow.

A bɛ segin ka taa mina a bɛ tile tan ani kelen na ni filanan ni sabanan sì yen ni yakaruyali kela don.

A bɛ bonyɔrɔ saba kerun ni tile bɔra.

A bɛ bonyɔrɔ fɔlɔ kerun tile tan ani kelenna don -o de ye bonyɔrɔ la jamajan ye makan na a n'a lasurun ma kayifi Misiri la- ni beɛ wolonwula ye

⁹ Tashrīq: seliba don duguseje sàba

A wààrɔnan: kanbɛda munumununni:

N'a y'a lapini ka bɔ Makaan kɔnɔ ka taa a ka dugu la a kana bɔ f'a ka kanbɛda munumununni kɛ.

Fo n'a kɛra laadajoli ni bangejolibaatɔw ye, olu tɛ kanbɛda kɛ, a man kan u k'u jɔ alikaba misiri donda la kanbɛda kama; o lakalenbaliya kama ka bɔ kira da neema ni kisi b'a ye.

A bɛ kanbɛda munumununni kɛ alikaba sarakan laban ye n'a y'a lapini ka taama.

Ni dipɛɛɔgɔn dɔ makɔnɔnin tora kanbɛda kɔfɛ wali bɔrɔ tali wali magɔɛfɛn sànni sira la fɛn t'a kan o la, a tɛ segin alikaba munumununni kan fo n'a ye taama falenni ɛaniya tà, misali la a ka taama lapini sɔgɔma ka kanbɛda kɛ, o kɔfɛ ka taama bila wulada la, kanbɛda munumununni seginkanni bɛ waajibiyaa a kan o ka k'a ka alikaba sàrankan laban ye.

Wa seli ni kisi b'a an ka Nabipuman Mamadu kan.

Index

Kuntaala surun hiji mankutu kan.	2
Damine	2
A fòlò: baara mineli sarati :	2
A fòlò: ηaniyatayɔrɔw kiitiw:	3
A filanan: hiji nɔɔniyaw, an'a kiitiw :	4
A filanan: naamufini mankutu n'a kiiti:	5
A naaninan: ηaniya tàli kɔfe tànaw.	6
A duurunan: alikaba munumununni kecogo.	8
A wɔɔrɔnan: taamayɔrɔ wale kecogo.	10
Hiji kecogo	12
A fòlò: hiji ηaniyali:	12
A filanan: mina sili:	13
A sabanan : Arafa kene jɔli ani muzidalifa kene sili:	13
A naaninan: selidon baaraw:	15
A duurunan: Tashrīq tile sàbà baaraw.	16
A wɔɔrɔnan: kanbɛda munumununni:	17